

Posudek bakalářské práce

Název práce: Péče o pozůstalé v nemocnici

Autorka: Anna Manková

Posudek zpracovala: PhDr. Hana Janečková PhD., ETF UK, vedoucí práce

Anna Manková si zvolila pro svoji bakalářskou práci velmi náročné a neprobádané téma péče o pozůstalé po pacientech, kteří zemřeli v nemocnici. Od samého počátku jasně formulovala svůj cíl, k jehož naplnění důsledně a systematicky směřovala. Chtěla prozkoumat postup, který nemocnice v případě očekávaného úmrtí pacienta uplatňuje směrem k pozůstalým. Zkoumala, jakou podporu a asistenci poskytuje nemocnice rodině při vyrovnávání se se smrtí blízkého člověka a při řešení praktických problémů touto smrtí spojených. Práci si rozčlenila do tří dílčích cílů: seznámení se s teoriemi truchlení, zjištění standardních postupů nemocnice při úmrtí pacienta a konečně zjištění, jak nemocnice pracuje s pozůstalými. Vedle toho však celou práci prostupuje ještě jeden zdánlivě sekundární, ale z hlediska oboru studia autorky zcela zásadní cíl, kterým je poznání role sociálních pracovníků v tomto procesu a identifikace očekávání, která k nim ze strany zdravotníků směřují. Struktura práce dobře odpovídá stanoveným cílům a zařazení jednotlivých kapitol je z tohoto hlediska vhodné (pojetí smrti a umírání, truchlení a formy pomoci, zacházení s tělem zemřelého, práce nemocničního personálu s pozůstalými).

Text je psán přirozeným, čtivým jazykem na solidní odborné úrovni. Chyby se téměř nevyskytují. V teoretické části se autorka opírá o relevantní zdroje a s použitou literaturou velmi dobře a kultivovaně pracuje. Je třeba ocenit, že jsou zde hojně citovány i zahraniční zdroje a autorka tak evidentně dobře zhodnocuje svůj roční studijní pobyt ve Velké Británii.

Možná, že práce řeší danou problematiku až do příliš velkých detailů (např. popisuje jednotlivé kroky lékaře při telefonickém oznamování smrti pacienta příbuzným, uvádí slova, která rodina potřebuje slyšet) a striktně se drží nejen odpovídajících zákonů a vyhlášek, ale i odborné literatury, a to i tehdy, kdy by s názorem autorů mohla polemizovat. Diskutabilní je např. teorie tzv. „ohlušení“ a „zmatení“ po smrti blízkého člověka – jde o reakci možnou, ale jistě ne jedinou, tak aby bylo možné provést zobecnění; dlouho očekávaná smrt může být naopak úlevou, může přinést do rodiny zklidnění. Stejně tak nelze zobecnit citovaný názor, že by hned po smrti neměla být pozůstalým vyjadřována soustrast.

Drobné nedostatky najdeme v některých formulacích (např. nevhodná předložka ve spojení „naděje v budoucnosti“ na s. 22; „kulturně-religiózní vlastnost pohřbu“ na s. 30 ; „Pak je třeba požádat ostatní pacienty, aby opustili pokoj nebo se odvrátili“ na s. 39), v opakování téhož (na s. 33 a s.38 formulace týkající se odkazování na konkrétní pohřební ústav). Přehlednost se ztrácí v kapitole 3.4. Pohřeb jako pomoc pozůstalým, která je členěna do pouhých dvou dlouhých odstavců.

Metodologicky volí autorka kombinaci kvalitativních a kvantitativních technik s převahou kvalitativních prvků (hloubkové rozhovory s vrchní sestrou, s kaplanem a vedoucí sociálních pracovníků nemocnice; malé dotazníkové šetření mezi lékaři a zdravotními sestrami, studium dokumentů na webu). Metody byly vhodně zvoleny a strategie terénního dotazníkového šetření dobře připravena. Tak bylo dosaženo 85 % návratnosti rozdaných dotazníků. Původní záměr autorky položit respondentům několik otevřených otázek byl změněn ve prospěch

otázek polostrukturovaných. Zdá se však, že autorka již nevyužila možnosti takto získaná data dostatečně přehledně a strukturovaně zpracovat, prezentovat a interpretovat. Soubor 20 sester ze tří oddělení již umožňuje kvantifikaci odpovědí a zachycení absolutních a relativních četností nebo vytvoření tabulkové či grafické podoby alespoň těch nejzajímavějších výsledků. Totéž se týká otázek, které umožňují spojení odpovědi lékařů a sester a vytvoření souboru, který čítá dokonce 28 respondentů. Čtenář by se tak mohl dozvědět jaká část pracovníků nepovažovala pomoc pozůstalým ze strany nemocnice za důležitou nebo jaký podíl lékařů a sester by ocenil proškolení v komunikaci s pozůstalými nebo kolik z nich by uvítalo spolupráci s jinými odborníky apod. V komentáři nestačí uvést „většina“ - je totiž rozdíl, když většina činí 52% nebo 90%.

Závěr: Práce je velmi solidně zpracována, jasně směřuje ke stanovenému cíli, používá kultivovaný odborný jazyk, seriózně pracuje s literaturou domácí i zahraniční. Výzkumná část je postavena na kombinaci kvalitativní a kvantitativní metodologie, kde lze spatřovat určité rezervy zejména ve vyhodnocení a prezentaci získaných dat. Nicméně autorka prokazuje dostatečnou schopnost syntézy získaných teoretických poznatků a empirických dat.

Navrhuji přijetí bakalářské práce k obhajobě a klasifikaci písmenem B.

V Praze dne 5.8.2016

Hana Janečková

Otázky k diskusi:

1. Specifikujte, prosím, blíže o jaký druh rituálu se jedná v případě pohřbu.
2. Dokázala byste ještě jinak vysvětlit religiózní obsah pohřbu, než jak jej podáváte na s. 30?
3. Co Vás vedlo k tomu, že jste si zvolila práci s pozůstalými, kterým zemřel blízký, jehož smrt byla očekávána? Je nějaký rozdíl v případě, že blízký člověk zemře v nemocnici neočekávaně?